

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

SYCÓW

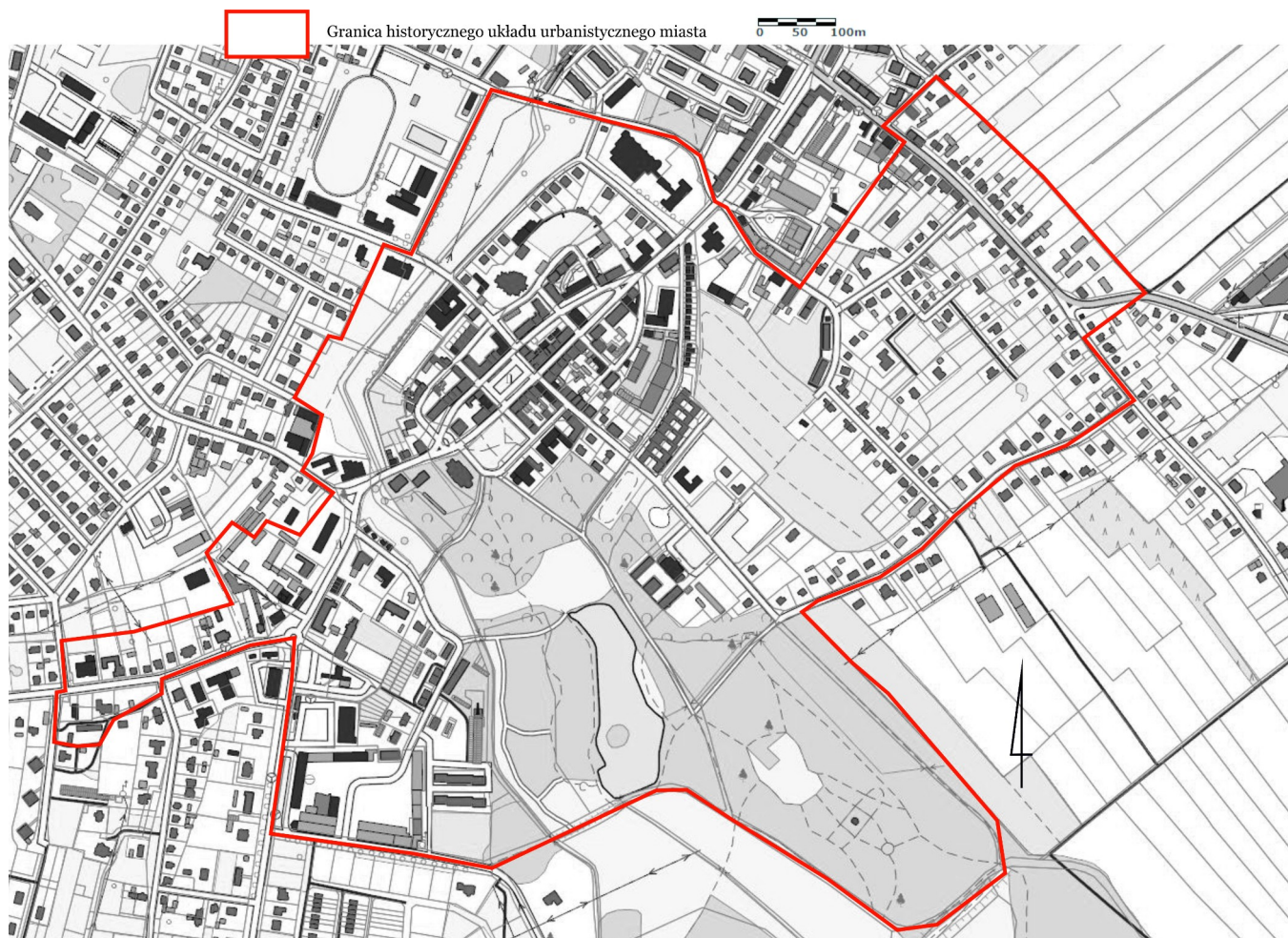
1. Nazwa

Historyczny układ urbanistyczny miasta

2. Czas powstania

**1276, 1376, 1441, 1637, 1742,
1813, 1829, 1945**

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **OLEŚNICKI**

Gmina **SYCÓW**

6. Współrzędne geograficzne

51°18'36"N 17°43'25"E

7. Użytkowanie obecne

**mieszkalne
rolnicze**

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie **Poprzednie nazwy miejscowości:** 25. 02. 1276 r. - Syczowe; 28. 04. 1276 r. - Wrathenberg; 1283 r. - Wartinberg, Wartenberg; 1286 r.- Syczow; 1287 r. - Siczow; 1295 r. - Syzow; ok. 1300 r. - Syczow, Wartinbergk; 1312 r. - Wartinberg; 1323 r. - Warthinberch; 1741 r.- Wartenberg; 1743-1888 r. - Polnisch Wartenberg; 1888-1945 r. - Gross Wartenberg. **Znaczenie i pochodzenie nazwy wsi:** Nazwa polska Syców wywodzi się od imienia Syc, znanego ze źródeł z początków 2. poł. XII w. Nazwa niemiecka oznacza „góre”, na której pełniono wartę. **Historia wsi i dóbr:** Przypuszczalny okres lokowania Sycowa na prawie niemieckim; prawdopodobnie za panowania Henryka III Białego (2. poł. XIII w.) Uposażeniem zasadzcy, który zostawał wójtem dziedzicznym, było *Klein Woitsdorf* Małe Wojciechowo. W dniu 24. 02. 1276 r. książę Henryk Śląski zezwala klasztorowi Na Piasku we Wrocławiu osadzić wieś „Chosnewecirca Syców” na prawie niemieckim. W 1312 r. wymieniany jest dystrykt sycowski *districtus Wartinbergensis*, tj. okręg sądowniczy prawa niemieckiego. W dniu 1323 r. w Sycowie istnieje gród oraz miasto (*castrum et civitas*). Są to dwa odrębne organizmy prawne. Dokument z datą 25. XI 1369 r. poświadczający posiadanie przez miasta śląskie, w tym Syców, prawa niemieckiego „z dawien dawna”. W dniu 14.01. 1376 r. potwierdzenie istnienia w Sycowie kościoła parafialnego. W 1427 r. nadanie Sycowowi przywileju na wwóz i wywóz farbowanego lnu. W 1441 r. pożar Sycowa. Dnia 07. 10. 1489 r. złożenie hołdu lennemu królowi węgierskiemu Maciejowi Korwinowi przez Hansa von Haugwitz’a, co stanowi początek istnienia sycowskiego wolnego państwa stanowego. Ok. 1520 r. w Sycowie oprócz kościoła parafialnego, wymieniane są dwa inne: - na przedmieściu komorowskim kościół pw. św. Anny i Jana oraz - na przedmieściu południowym, pw. Najświętszej Marii Panny. Na przedmieściu kaliskim - szpital pw. św. Mikołaja. Obok niego znajdowała się kaplica pw. św. Mikołaja. W 1601 r. odebrania kościoła parafialnego protestantom i oddanie katolikom. W 1637 r. w mieście szalał pożar. Wskutek wszystkich klęsk wojny trzydziestoletniej w 1648 r. ostało się tu 40 zubożałych rodzin. Na mocy pokoju westfalskiego kościół parafialny oraz kościół pw. św. Mikołaja wraz z sąsiadującym z nim szpitalem zostały oddane katolikom. W 1742 r. wielki pożar miasta, który wybuchł w nocy. Z pożogi ocalała jedynie zabudowa od południowej i południowo -zachodniej strony rynku z kościołem św. Piotra i Pawła. Fryderyk II, król Prus, do których wcielono Śląsk, zdecydował o odbudowie Sycowa. Lata 1744-1763, - Syców i okolice zajmowane były przez wojska obu stron, wymuszające na mieszkańcach utrzymywanie ich, płacenie wysokich kontrybucji. III wojna śląska, a właściwie wywołany przez nią głód spowodowały rozpowszechnienie się uprawy i spożycia ziemniaków, znanych już od 1742 r. Po wojnach miasto i okolica były spustoszone i zrujnowane. Dla pobudzenia ich rozwoju królewski radca wojenno-podatkowy spowodował utworzenie w zabudowaniach szpitala-przytułku św. Mikołaja szkoły tkactwa, w 1768 r. szkołę zamknięto. W 1803 r. założenie miejskiej cegielni. W dniu 19. 11. 1808 r. Syców przestaje być miastem prywatnym. W 1812 r. wprowadzono równouprawnienie żydów. W 1813 r. kolejny wielki pożar miasta, po którym dawną fosę wzdłuż Bramy Niemieckiej przekształcono w staw, wzdłuż którego wytyczono promenadę. W 1829-1832 r. likwidacja obu bram miejskich. W 1830 r. w Sycowie działa 8 gospód i 13 szynków; ulice są sukcesywnie brukowane z pól Kozy Małej doprowadzana jest rurami woda. W 1837 r. otwarcie i poświęcenie nowego cmentarza W 1847 r. budowa nowego budynku dla szkoły ewangelickiej. W 1853 r. budowa nowej siedziby księcia Birona von Kurland. W parku utrzymano wytyczoną wcześniej promenadę, a nawet przedłużono ją aż do Winnej Góry, gdzie usytuowano kawiarnię. W 1856 r. budowa nowej szkoły katolickiej. W 1885 r. podjęcie rozbudowy i przebudowy zamku sycowskiego. W 1911 r. budowa nowej szkoły ewangelickiej W 1906 r. budowa wieży ciśnień, budowa kanalizacji miejskiej, wprowadzenie oświetlenia gazowego, budowa nowego szpitala. W 1945 r. poważne zniszczenie miasta przez armię czerwoną. **Bibliografia:** • Knie J.: Alphabetisch-statistisch-topographische Übersicht der Dorfer, Flecken, Städte und anderen Orte der königliche Preussische Provinz Schlesien, Breslau 1845 • T. Kułak, W. Mrozowicz: Syców i okolice. Od czasów najdawniejszych po współczesność; Wrocław-Syców 2000 • Lutsch H.: Verzeichnis der Kunstdenkmale der Provinz Schlesien, Bd II, Die Kunstdenkmale der Landkreise des Reg.- Bezirks Breslau, Breslau 1889 • Schlesisches Güter-Adressbuch. Verzeichnis sämtlicher Rittergueter und selbständigen Gutsbezirke, sowie der grosseren Landglitter der Provinzen Nieder- und Oberschlesien Breslau 1886, 1891, 1912, 1926, 1937 • Zimmermann F. A.: Beiträge zur Beschreibung von Schlesien, Brieg t. IV 1785; t.VII 1787 **Materiały kartograficzne:** • Messtischblatt, pomiar 1887 r., nowelizacja 1929 r., wydanie 1932-1940 r. **Istniejące zagrożenia:** Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogłęszczenie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. **Postulaty konserwatorskie:** Utrzymanie układu zabudowy, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona dominant, pozostałości murów i baszty, zespołu kościelnego, zespołu zamkowego, zespołu folwarcznych i parków.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

czerwiec 2023
Justyna Kość

